

Japan studietur 2008

Esben Andreasen: Shin-buddhismen - historisk set

Ordet shin-buddhisme er kreeret af D.T.Suzuki som en fællesbetegnelse for de ialt 12 forskellige sekter som kan føre deres historie og teologi tilbage til Shinran (1173-1263). Han var - enten han ville det eller ej - grundlægger af Jodoshinshu, "Den sande lære om det Rene Land", som er en videreudvikling af Jodoshu, "Læren om det Rene Land", grundlagt af Honen (1133-1212).

Før både Honen og Shinran har den mere udifferentierede "Rene Land buddhisme" eksisteret i Japan i flere hundrede år, dvs. den var en del af andre retninger.

Til forskel fra andre buddhismen - Shingon, Tendai og zen-retningerne - har de 2 grundlæggere ikke rejst til Kina, men udskilningen og udviklingen af Jodoshu og Jodoshinshu er sket på japansk grund. Alligevel kan shin-buddhismen med nogen ret føre sin historie helt tilbage til Indien, idet Amida Buddha, den buddha der tilbedes i shin-buddhismen, allerede findes og tilbedes på indisk grund. Man har faktisk fundet en Amida Buddha statuette i Mathura i Indien. Navnet er her Amitabha ("uendeligt lys") eller Amitayus ("uendeligt liv"), og man mener der eksisterer en sådan Amitabha-kult i det 1. årh. efter vor tidsregning. Amida, som jeg vil kalde ham fra nu af, er en af Mahayana-buddhismens meditationsbuddhaer, og har verdenshjørnet vest og farven rød i trikaya-læren.

I shin-buddhismen er der en klar interesse for at gøre Mahayana-buddhismen så gammel og så "rigtig" som muligt. De første Mahayana-skrifter findes på sanskrit og kan dateres til perioden 1. årh. før vor tidsregning til 1. årh. efter vor tidsregning. Det er faktisk det samme tidsrum som normalt sættes for Palikanon, Theravada-buddhismens tidligste skrifter. Det hævdes, at sandheden om Theravada og Mahayana ikke er løst endnu, da der eksisterer i snesevis af kinesiske oversættelser af sutraer, der endnu ikke er blevet studeret. I Eliade's *Encyclopedia of Religion*, som har eksperter i østlig buddhisme til at skrive om Mahayana, lægges der op til en periode med "tidlig buddhisme," som senere udkrystalliseres i Theravada og Mahayana, dvs. Theravada er ikke den oprindelige buddhisme, men er en udvikling som sidestilles med Mahayana.

Shin-buddhismens sutraer er 3 i antal: "Den store Sukhavativyuha," "Meditations-sutraen," og "Den lille Sukhavativyuha sutra", og disse eksisterer på sanskrit og i kinesiske oversættelser. Amida nævnes dog i 290 andre sutraer også.

Iflg. de 3 shin-sutraer var Amida i en tidligere tilværelse en konge, som valgte at blive tiggermunk med navnet Dharmakara, en bodhisattva. (Ligheden med Gautama Buddha er umiskendelig). Af medfølelse med mennesker fremsagde han 48 løfter, som alle indebar at han først ville blive en buddha, når hans tilhængere blev sikret frelse i det Rene Land i vest. Dette blev så tilstået ham og han blev Amida Buddha.

Sukhavati betyder det Rene Land og det er et paradisisk land mod vest som de troende kommer i førend de når tilstanden nirvana. Men i og med at de når det Rene Land er de sikret i at nå nirvana. - Man kalder hele retningen "Rene Land buddhismen" eller Amidismen, og den siges - set fra Japan - at have 7 patriarker: Nagarjuna (Gautamas discipel) og Vasubandhu (også fra Indien); Tanluan, Daocho og Shandao (alle fra Kina); Genshin og Honen (fra Japan).

Shinran opstiller i sit store teologiske værk, *Kyogyoshinsho*, en sådan patriarkrække, og noget tilsvarende kendes også i Shingon-buddhismen, for ikke at tale om zen-buddhismen.

Udviklinger i Japan:

Rene Land buddhismen findes allerede i Nara-perioden (710-794) som en udifferentieret størrelse. I en af freskerne der gik tabt ved branden i Horyuji ses Amida Buddha. Der er statuer af Amida bevaret fra Heian-tiden (794-1185), den smukkeste er nok den mediterende Amida Buddha i Byodo-in syd for Kyoto i Uji.

Det ser ud som om Amida i begyndelsen selv er mediterende og benyttes som et meditationsobjekt. Dette vedbliver han at være i Heian-tidens 2 store retninger Shingon og Tendai. Så bliver Amida frelseren der byder de døende velkommen til det Rene Land, og sådan optræder han især i Honen's Jodoshu i Kamakura-tiden (1185-1333). Endelig bliver han en frelsende magt i dette liv - en næsten monoteistisk gud som appellerer især til syndere - hos Shinran.

De 2 sidste retninger - Jodo- og Jodoshin-shu - understreger værdien af "Nembutsu": Namu Amida Butsu, "æret være Amida Buddha" eller "jeg søger min tilflugt hos Amida Buddha". Shin-buddhismen har således et mantra (sml. med Nichiren-buddhismens "Myoho rengo kyo"), men har ikke nogen mandala som sådan (sml. med Shingon), skønt der findes nogle i Jodoshu.

Genshin

Genshin (942-1017) fortjener nærmere omtale. Han var Tendai-munk og vedblev at være Tendai-munk (modsat Honen og Shinran som brød med Hieibjergets Tendai-buddhisme). Genshin skrev *Ojoyoshu* i 985 (Om genfødsel i det Rene Land), som er stærkt præget af tankerne om *mappo* ("lovens sene dage"), ifølge buddhismen den 3. og sidste fase af buddhismens 3 tidsaldre, "lovens sene dage". Først er der *shobo* (500 eller 1000 år fra Gautama Buddha) ("den sande lære"), så *zobo* (1000 eller 500 år), "den tilsyneladende lære", og *mappo* (de sidste 10.000 år). Genshin udviklede en frelseslære for alle som gjorde tillid til Amidas frelsende magt til hovedhjørnesteinen. Han fremmede recitationspraksisen (Nembutsu), men benyttede også at meditere. Han skriver at meditation er for munke/og recitation (nembutsu) er for den almindelige befolkning.

Honen's og Shinran's tid: Historisk er deres tid en forfaldstid. Heian-perioden er ved at høre op og Kamakura-tiden er ved at begynde. Der er stor uro i landet: de stærke vasaller i det østlige Japan er ved at tage magten fra det dekadente hoffliv i Kyoto. Uroen forstærkede indtrykket af, at Japan levede i *mappo*. - Shogun'en ønsker at gøre sig fri af hoffets intriger og munkenes magt, og flytter hovedstaden og den reelle magt til Kamakura. - Bemærk at den gigantiske buddha i Kamakura er en Amida Buddha, mens han i Nara er Danichi Nyorai (dvs. Mahavairocana, den kosmiske buddha) - Shingons foretrukne.

Honen.

Honens far bliver dræbt i urolighederne og som 15 år gammel kom Honen til Hiei-bjerget. Her studerede han i 9 år og deltog derefter i buddhistiske debatter og prædiken-konkurrencer. Men han var utilfreds med sit liv, og i en bog på Hiei's sutra-bibliotek fandt en kommentar til den før-nævnte Meditations-sutra forfattet af Shandao. Der stod svaret på hans søgen: den vedblivende recitation af nembutsu er vejen til frelse. Da han var midt 40erne forlod Honen Hiei-bjerget og forkyndte sin nye nembutsu-lære i Kyoto for alle og enhver. I 1198 præsenterede han sit hovedværk *Senjaku-hongan nembutsu-shu* "Samling af skriftsteder vedr. nembutsuen om det oprindelige løfte (det 18.)". Hans popularitet stiger og i 1206 kom nembutsu-forbudet: Munkene på Hiei og i Nara får myndighederne til at forbyde læren som farlig, og 2 af Honens tilhængere beskyldes for at have forført 2 hofdamer (de

henrettes). Honen landsforvises til Shikoku, men får hurtigt lov til at færdes frit i Kyoto. Kommer tilbage i 1211 og dør året efter.

Shinran.

13

Shinran er en generation eller 2 yngre end Honen og blev af sin familie, som tilhørte hoffet, også sendt op til Hiei, da han blev forældreløs. Fra sit 9. til sit 29. år (fra 1181 til 1202) var han Tendai-munk, men blev så discipel hos Honen i Kyoto. Han blev ramt af Nembutsu-forbuddet og fik en skrappere forvisning end Honen, nemlig til Echigo, nuværende Niigata, hvor han modnedes, og selv om han kunne rejse tilbage i 1211, da forbuddet blev ophævet, foretrak han at blive, og rejste senere til Hitachi, nord for Tokyo, hvor han udbredte sin lære og hvor han skrev *Kyogyoshinsho*. - Først som 61-årig vender han tilbage og lever de sidste 30 år i Kyoto, hvorfra vi har mange andre skrifter, salmer og breve fra hans hånd på japansk (ikke kinesisk som tidligere munke). Han lægger ikke vægt på at begynde en ny sekt, og hans menighed er ikke imponerende.

Rennyō

Den store organisator og stridsmand i shin-buddhismen er Rennyō (1415-99). Han var den 8. efterkommer af Shinran og han gjorde Honganji-templet "templet for det oprindelige løfte" (det 18.) - til den mest kraftfulde religiøse organisation i datidens Japan. Hans tempel blev plyndret af munke fra Hiei og han søgte tilflugt i andre templer i området. Senere drog han til Yoshizaki, mod nord ind imod det japanske hav, og især her fra skrev han sine breve (*Ofumi*), som i et letfatteligt sprog forklarer shin-buddhismen for lægfolk. - På dette tidspunkt og senere bliver de af shin-buddhismen vakte bønder organiseret i bondeopstande mod daimyoerne, de såkaldte *ikko-ikki* "de trofastes opstande". Rennyō opfordrer - så længe han lever - de troende til ikke at sætte sig op mod øvrigheden, men enkelte steder tager bønderne magten helt og de beholdt den i op mod 100 år.

Japans samling

Vi er nu nået fra til Japans samling under de 3 store Shoguner: Oda Nobunaga (1534-82), Hideyoshi Toyotomi (1537-98) og Tokugawa Ieyasu (1543-1616). Igen har Japans religiøse retninger fået en stor magt i befolkningen hvilket er farligt for den politiske magt. Oda lægger sig ud mod de store tempelsamfund og Hiei-bjergets tempelanlæg bliver brændt af og totalt destrueret af Oda. De 3 store shogun'er var også voldsomme mod shin-buddhismen. Oda Nobunaga jævnedes shin-templet, Ishiyama Honganji i Osaka, med jorden, hovedtemplet i shin-buddhismen, og byggede Osaka-borgen på samme sted. Hvor der før havde været et magtfuldt centrum for en religiøs organisation blev der nu et politisk magtcentrum. Det er karakteristisk for Japan i de kommende år. I Kyoto blev Honganji-templet splittet i 1603, da Tokugawa Ieyasu benyttede en arvefølgestrid, og tilbød jorder til udbryderfraktionen, det nuværende Higashi Honganji. Fra nu af kunne shin-buddhismens to hovedtempler så spilles ud mod hinanden.

Tokugawa-tiden.

I Tokugawa-tiden (1603-1868) fik templerne tilsyneladende en privilegeret opgave, nemlig at stå for danka-systemet, dvs. alle familier skulle indskrives som buddhister ved templerne, i et succesfuldt forsøg på at begrænse og bekæmpe kristendommen i Japan. Men det gjorde templerne til magthavernes forlængede arm og var en sovepude til buddhismen, som den ikke kunne modstå. Alt skulle templerne have indsigt i: fødsel, død, rejser, ægteskab og erhverv. Det var en af grundene til, at buddhismen var mindre vellidt, for at sige det mildt, da Tokugawa-tiden var ved at løbe ud og vi kommer til Meiji-tiden, Også det arvelige præsteskab i buddhisttemplerne var lidet befordrende. Shin-buddhismen var

blevet en alt for lydige religion.

Meiji-tiden (1868-1912)

Faktisk var der allerede før Meiji-tiden stærke tegn på, at buddhismen stod meget svagt i Japan. I 1854, året efter Kommandør Perry, begyndte Japan at opruste og der udgik ordre fra shogunatet om, at alle tempelklokker skulle smeltes om til kanoner og rifler. Det blev det dog ikke til, men i løbet af de sidste 50 år før Meiji-tiden var den nationale strømning i Japan vokset og buddhismen blev anset for at være fremmed, dekadent og skadelig. Kejserens ed i 1868 har en paragraf 4 som siger: "Alle onde vaner fra fortiden skal ophøre og alt skal baseres på naturens retfærdige love." "De onde vaner fra fortiden" var i høj grad buddhismen. "Naturens retfærdige love" er en forestilling om en naturlov byggende på shinto. Også shin-buddhismen fik kærligheden at føle, men sluttede hurtigt op bag det nyrestaurerede kejserhus og tilbød sig i fædrelandets tjeneste. Især var de villige til at bruge kræfter mod den ny bølge af kristendom og søgte af alle kræfter at komme ind i varmen igen. Shinto's forrang måtte bekæmpes, om end indirekte, så shin-buddhismen gik ind for den nye, kun tilsyneladende, religionsfrihed i Meiji-grundloven.

Også på en anden måde kom shin-buddhismen og buddhismen som sådan i klemme i disse år. Den europæiske forskning i buddhismen på baggrund af studier i sanskrit og pali var for alvor begyndt at gøre sig gældende, og Japan havde på det tidspunkt næsten udelukkende brugt kinesiske skrifter til at forstå buddhismen. Det var en torn i øjet på de buddhistiske retninger, at de som buddhister ikke kendte til de hellige sprog, og derfor sendte man fra det ny-etablerede Otani Universitet 2 studenter til Max Müller i Oxford, for at lære sanskrit. Den ene blev vidt berømt for at opstille alle sutraer i katalogform. Han hed Nanjo Bunyu, og hans katalogisering benyttes stadig.

Også på det religiøse område var der en reformation på vej. Kiyozawa Manshi (1863-1903) var her den store reformator og skolemand indenfor Higashi Honganji. Han prædikede imod tidens konfucianske moral og ville gøre buddhismen til noget mere end en begravelsereligion - den skulle have betydning her og nu - og hans arvtagere idag ser ham som en eksistentielistisk buddhist.

På et tredje område - nemlig at hævde sig i den nu mere åbne verden - er hovednavnet D.T. Suzuki. I 1893 kom han til Chicago til Religionernes Verdensparlament som oversætter for zen-munken Shaku Soen, og selv rejste han til Chicago i 1897, hvor han opholdt sig i en del år. Han begyndte fra da af at være brobygger mellem vesten og østen. Han blev senere ansat af Otani Universitet og i 1921 startede han og andre tidsskriftet *The Eastern Buddhist* på engelsk, som skulle blive meget vigtig. Planen var at det skulle formidle både zen- og shin-buddhisme til vesten, og Suzuki havde selv en shin-mor og en zen-far. Efterhånden zen den mest frapperende buddhisme-form, og shin-indholdet i tidsskriftet er faldet noget.

Efter 2. verdenskrig stod shin-buddhismen - og andre buddhisme-former - igen trængt. De havde sluttet op bag kejserdyrkelsen og militarismen, havde sendt feltpræster til Manchuriet, bl.a. - som også japanske kristne gjorde det - og efter krigen var især de etablerede religioners stilling svag. Nye religioner bredte sig. Især ærkefjenden, Nichiren-buddhismen, havde med Soka Gakkai gjort store indløg. (Nichiren havde i sin tid specielt lagt shin-buddhismen for had. i sine polemiske udfald). I begyndelsen af 60'erne kom der så en fornyet reformation af shin-buddhismen, og lægmandsorganisationer, fx Dobokai-undo i Higashi Honganji, blev oprettet, byggende på Kiyozawa Manchis ideer.

Det er så gået nogenlunde siden om end religionernes styrke i Japan er for nedadgående. Ikke de store tilbageerobringer, men det er trods alt sådan at lægger man shin-buddhismens 12 retninger sammen og

tilføjer den nærtbeslægtede Jodoshu kommen man op i nærheden af 20 millioner tilhængere af Rene Land buddhismen i Japan. Det gør retningen til Japans folkerigeste.

Kuroda-effekten

Hvad er så Kuroda-effekten på denne beskrivelse af shinbuddhismen? Har hans forskning betydet noget for shinbuddhismen? Ikke så meget som da han revolutionerede historiografien om shinto, men alligevel.

I stedet for det sædvanlige billede af buddhismen med faserne "statsbuddhisme" (Nara, fx Todaiji som det centrale tempel for hele landet), "aristokratisk buddhisme" (Heian-perioden), "folkelig buddhisme" (Kamakura-perioden) har han følgende 4 perioder:

500 - 100 : buddhismen etablerer sig i Japan

1000-1500: buddhistisk ortodoks periode (kenmitsu) iblandet heterodoksi (Shin-, zen og Nichiren-buddhisme)

1500-1950: familie-buddhisme (household Buddhisme, *danka*-systemet)

1950- : Opløsning og forvirring i buddhismen

Specielt hvad angår shinbuddhismen anser Kuroda denne for at være den mest progressive og politisk uafhængige gren af buddhismen - både i middelalder og senere. Hertil skal siges at Kurodas baggrund er shinbuddhistisk. Han var fra Toyama området mod nord, fra Kanazawa, hvor han gik i samme skole som Nishida Kitaro og D.T. Suzuki, men en generation senere. Hans magisterafhandling var om shinbuddhismen i middelalderen, han studerede ved Kyoto Universitet, han var professor ved Osaka Universitet og efter pensionering i 1989 blev han æresprofessor ved Otani Universitetet i Kyoto.

Hans bidrag til buddhistisk historiografi er, at han betvivler den folkelige buddhismes omfang i Kamakuratiden, og mener at et egentlig folkeligt gennembrud først sker omkring 1500 tallet. Indtil da domineres landet af den ortodokse buddhisme. Hans teori går ud på at der er tre magtcentre der styrer det religiøse liv i perioden 1000 - 1500: krigerne (shogun og samuraiene), aristokraterne (Kyoto) og de store religiøse centre: Kofukuji og Todaiji i Nara, Hiei-bjergets templer ved Kyoto, samt Koya-bjerget, med repræsentationen i To-ji i Kyoto. Denne struktur kalder han *kenmitsu* og det betyder foreningen af eksoterisk og esoterisk buddhisme, og eftersom disse retninger også håndterer kami-kulten med begrebet *honji suijaku* (shinto guderne som blev anset som manifestationer af buddhaer), var der ikke meget de ikke kontrollerede af øvrig buddhisme i Japan - bortset fra protestbevægelserne shin- zen- og nichiren-buddhismen, som han kalder de heterodokse dele af buddhismen.

Indenfor shin-buddhismen selv har Kuroda en holdning til Shinran og Rennyo som er værd at notere. Mange har kaldt Shinran for Japans Luther og shinbuddhismen for buddhistisk protestantisme, men Kurodas opfattelse er, at Shinran og shinbuddhismen ikke havde fået den store betydning hvis ikke Rennyo havde vist sig som en glimrende organisator. Kamakura-retningerne var spredt heterodoks fægtning overfor de etablerede *kenmitsu* centre, og Shinran var en lidet kendt discipel af Honen, da han døde. Traditionelt foretrækkes den rene Shinran, hans klare tanker, kompromisløs og dybt religiøs, mens Rennyo ofte har ry for at være pragmatisk, på grænsen til det udspekulerede, fordi han ønsker at takkes magthaverne. Pragmatikeren som i et brev skriver, at man "i det ydre skal adlyde kongens eller

kejsers lov" men "i sit hjerte bevare troen på den frelsende *tariki*". Et sådant adfærd kan tolkes som opfordring til dobbeltspil, men Kuroda tolker det som at Rennyo ønsker at beholde sin åndelige frihed og selvstændighed overfor den verdslige magt - og derfor et positiv stillet overfor Rennyo, - Da man for et nogle år siden højtideligholdt 500-året for Rennynos død i 1499 blev der efterfølgende udgivet en bog om Rennyo: *Rennyo and the Roots of Modern Japanese Buddhism* (på læselisten). Rennyo er blevet genoprejst, og typisk nok trykte man Kuroda's essay om Rennyo i bogen og brugte Kuroda som en autoritet for denne revurdering).

Om de to sidste perioder er der ifølge Kuroda ikke meget nyt at sige. I Tokugawa tiden blev buddhas lov fuldstændigt underlagt verdslig lov, buddhismen blev en begravelsesreligion og danka-systemet gjorde at buddhismen fik præg af shogun-styrets forlængede arm, og denne lydighed er årsagen til at buddhismen, også shinbuddhismen, i hvert fald til en vis grad, blev en villig samarbejdspartner da nationalismen og militarismen fik overtaget. - Og, det dårlige renommé, har buddhismen fortsat haft i efterkrigstiden, hvor sekulariseringen for alvor sætter ind og buddhismen blev en forvirret, selvopløsende størrelse i Japan - ifølge Kuroda.